Ren och steril rutin - grundläggande principer

Innehåll

Syfte ... 2
Omfattning ... 2
Terminologi ... 2
Bakgrund ... 2
Rutinbeskrivning ... 3
Förutsättningar för att Ren rutin ska kunna tillämpas ... 3
Förvaringsplats för desinfekterat material ... 3
Hur man arbetar aseptiskt ... 3
Hantering av desinfekterat gods efter process i diskdesinfektor ... 3
Såromläggning ... 4
Ren rutin ... 4
Steril rutin ... 4
Sterila instrument, sterilt material och sterila vätskor genomgående under hela omläggningen. ... 4
Katetrisering och Blåssköljning ... 4
Katetrisering ... 4
Blåssköljning ... 4
Enstaka och intermittent katetrisering- RIK ... 5
Lagrum och styrande förutsättningar ... 5
Referenser ... 5

Syfte
Att beskriva vilka förutsättningar som krävs samt när och hur man arbetar med ren respektive steril rutin.

Omfattning
Region Norrbotten och Kommunal vård och omsorg.

Terminologi
Steril - samtliga mikroorganismer inklusive sporer har avdödats.
Desinfekterad- (tidigare Höggradigt rent) fria från sjukdomsalstrande mikroorganismer - internationellt =”high level disinfection”.
Fabriksrent – Engångsprodukter som är tillverkade i kontrollerad miljö.
Aseptiskt arbetssätt - beskriver förutsättningar och tillvägagångssätt som möjliggör att produktens renhetsgrad bevaras oavsett om ”ren eller steril” rutin används.

Bakgrund
Medicintekniska produkter och material med krav på mikrobiell renhet delas in i huvudgrupperna sterila, desinfekterade och fabriksrena produkter.
Steril produkt skall ha genomgått rengöring, desinfektion och slutligen steriliseras för att uppnå rätt renhetsgrad enligt standard.
Desinfekterade flergångsprodukter skall ha genomgått en kontrollerad process i diskdesinfektor eller desinfekterats med kemisk desinfektion enligt standard.
Som fabriksrena produkter räknas engångsprodukter så som exempelvis kompresser och förbandsmaterial.
Rena material och desinficerade medicinsktekniska produkter berör vid normal användning endast intakt hud och hel slemhinna. De ska vara rena för ögat.
Aseptiskt arbetssätt innebär att sterila, desinfekterade material och medicinsktekniska produkter behåller sin specificerade mikrobiella renhetsgrad ända fram till dess att produkten används.

Desinfekterad produkt/fabriksrent engångsmaterial
Kan användas vid kontakt med hel slemhinna, rengöring och omläggning av ytliga sårskadar och kroniska/långvariga sår (utifrån infektionsrisk), Ren intermittent kateterisering (RIK) av urinblåsa.
Steril medicinskteknisk produkt eller material
Krävs för moment som penetrerar hud eller slemhinna eller som genomströmmas av vätskor till områden som normalt är sterila, samt för implantat. Exempelvis; omläggning av operationssår, sår som har öppen förbindelse med steril kroppshåla/ vävnad, led eller kontakt med blodbanan. Vid katetrisering/blåssköljning.

Rutinbeskrivning

Förutsättningar för att Ren rutin ska kunna tillämpas

- Engångs- och flergångsmaterial förvaras och hanteras så att ingen förorening sker (aseptisk hantering).
- Tillgång till kommunalt kranvatten.
- Tillgång till funktions- och kvalitetssäkrad diskdesinfektor för desinfektion av flergångsmaterial.
- Tillgång till flergångsmaterial som skall vara desinfekterade- (processat i diskdesinfektor eller kemiskt desinfekterade).
- Tillgång engångsprodukter som är fabriksrena eller sterila.

Förvaringsplats för desinfekterat material

- Torrt och dammfritt t.ex. i ett skåp med stängda dörrar, på egen hylla
- Pincetter, saxar el. dylikt i lådor med lock
- Undvik stort lager av flergångsmaterial för att allt gods ska komma i cirkulation
- Allt flergångsmaterial (rondskålar, instrument, behållare inklusive plockpincett mm) desinfekteras i diskdesinfektor en gång/vecka. Skåpet/hyllor torkas ur med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensid.

Hur man arbetar aseptiskt

- Hantera alltid engångs- och flergångsmaterial med desinfekterade händer. Se basala hygienrutiner.
- Använd färsktappat, kroppstempererat kranvatten från tappställe som används ofta. Spola någon minut innan användning eller använd steril lösning.
- Plocka ihop det material som du beräknar använda på desinfekterad bricka/vagn.
- Förvara kompresser och förband i stängd avdelningsförpackning.
- Plocka rena kompresser du behöver till varje omläggning med pincett.
- Plockpincetten förvaras stående i t.ex. rostfri mugg eller cylinder.

Hantering av desinfekterat gods efter process i diskdesinfektor

- Desinfektera händerna innan du hanterar rent gods i diskdesinfektorn
- Torka avställningsytan med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel
- Kontrollera diskresultatet. Är godset för ögat synligt rent? Vid rost eller korrosion skall instrument/korgar kasseras. Rost smittar.
- Vid misstanke om rost i desinfektorn– kontakta tekniker
- Torka vått gods med engångs torkduk med lågt fibersläpp detta för att godset snabbt kan tas ut ur desinfektionsrummet och det förebygger rostangrepp.

Såromläggning

Skall ske med ett aseptiskt arbetssätt. Användning av sterilt material eller desinfekterat flergångsmaterial eller fabriksrent är beroende av sårtyp, lokalisation och infektionsstatus.

Vilken typ av vätska som rekommenderas samt renhetsgrad på produkter och gods bör finnas angivet i lokal rutin. Verksamhetschef beslutar om vilken metod som ska användas.

Ren rutin

Färsktappat, kroppstempererat kranvatten och desinfekterat produkt och rent/sterilt material.

Spola ur kranen ca en minut eller om möjligt duscha såret.

Kan användas vid:

- Kroniska/ långvariga sår (ex. bensår och trycksår)
- Ytliga sårskador

Steril rutin

Sterila instrument, sterilt material och sterila vätskor genomgående under hela omläggningen.

Används vid:

- Operationssår som kräver omläggning under de första dygnen. Följ verksamhetens rutin.
- Operationssår så länge det finns dränage eller om såret vätskar eller blöder
- Sår som står i förbindelse med en led eller annan djupare, normalt steril, vävnad (beroende av infektionsstatus).
- Sår som ska sutureras
- Infektionskänsliga patienter. Vilka som ingår i denna kategori avgörs av patientansvarig läkare.

Katetrisering och Blåssköljning

Termer som "Ren rutin" och "Steril rutin" bör undvikas då de riskerar att förvirra hanteringen kring steril kateter och aseptiskt arbetssätt.

Katetrisering

- Katetern behålls steril vid införandet vilket kan åstadkommas genom att använda steril handske, sterilt instrument eller genom att föra in katetern med hjälp av dess innerförpackning.
- Ett aseptiskt arbetssätt tillämpas så att produktens renhetsgrad bevaras.

Blåssköljning

Vid blåssköljning används riklig mängd steril natriumklorid 9 mg/ml eller annan ordinerad steril vätska. Spolspruta eller färdigt spolset. Steril skål för den sterila spolvätskan. Rondskål för tömd urin/spolvätska.

Enstaka och intermittent katetrisering- RIK

Vatten om hydrofil kateter används:

- På sjukhus och vårdinrättningar rekommenderas färdigberedd kateter eller sterilt vatten alternativt natriumklorid på grund av risken för spridning av bakterieflora från handfat och kranar.
- Vid självkateterisering i hemmet kan kranvatten användas.

Lagrum och styrande förutsättningar

SOSFS 2015:10 Basala hygienrutiner inom hälso-och sjukvården m.m. SOSFS 2005:26 Hantering av smittförande avfall från hälso-och sjukvården
SS-EN 14885 Standard - Kemiska desinfektionsmedel och antiseptiska medel - Svenska institutet för standarder- SIS

Referenser

Ren rutin - Vårdhandboken (vardhandboken.se)

Kateterisering av urinblåsa- Översikt - Vårdhandboken (vardhandboken.se)

Medicintekniska produkter med specificerad mikrobiell renhet - Vårdhandboken (vardhandboken.se)

Desinfektion och sterilisering - Vårdhandboken (vardhandboken.se)

SODA - utbildningspaket för spol- och diskdesinfektorer (sfvh.se)

Sårbehandling -Översikt - Vårdhandboken (vardhandboken.se)